

İntihal | Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

| This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software.

ELEKTRONİK TİCARETTE REKABET HUKUKU ÜZERİNDEN CEZALANDIRMA POLİTİKALARI VE AVRUPA BİRLİĞİ DİJİTAL PİYASALAR YASASI ÖRNEĞİ

PENAL POLICIES ON THE BASIS OF COMPETITION LAW RULES IN ELECTRONIC COMMERCE AND EUROPEAN UNION DIGITAL MARKETS LAW SAMPLE

Aslıhan Kart*

ÖZ

Elektronik ticaretin gelişimi ile ortaya çıkan kendine özgü sorunlar, rekabet hukuku açısından ulusal ve uluslararası düzenlemeler getirilmesini kaçınılmaz hale getirmiştir. Türk hukukunda da 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'da 2022 yılında yapılan değişiklikler ile elektronik ticaret piyasası, rekabet hukuku alanında ele alınarak spesifik bir rekabet hukuku korumasına bir tabi kılınmıştır. Elektronik ticaret piyasasının büyük aktörlerinin, hâkim durumu kötüye kullanma ile rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve kararlar şeklinde işleyebilecekleri rekabete aykırı fiillerinin önlenmesi saikiyle birtakım kurallar getirilmektedir. Bu aktörler, kuruluşun piyasadaki payına bağlı lisans bedelleri, birtakım ticaret yasakları, kapsamı genişletilen ihlal eylemleri ve arttırılan ceza miktarları gibi yollarla kontrol altında tutulmaya çalışılmaktadır. Neoliberal sistemin piyasanın korunması ve piyasa koşullarının devamı için piyasaya müdahale yöntemleri arasında piyasa koşullarına müdahale de yer almakta olup işbu çalışma kapsamında elektronik ticaret piyasasının piyasa koşullarına müdahale suretiyle düzenlenmeye ve denetlenmeye çalışıldığı iddiasından hareket edilmektedir ki sayılacak örnekler de bunu destekler niteliktedir. Konu, Avrupa Birliği açısından değerlendirildiğinde ise karşımıza Avrupa Birliği Dijital Piyasalar Yasası çıkmaktadır. Nitekim, Avrupa Birliği'nin bu yasa ile, esasen uluslararası sermayenin elinde olan ve özellikle ABD ve ABD'li büyük teknoloji şirketleri tarafından domine edilen dijital piyasalar bakımından kendi pazarını koruma güdüsüyle rekabet hukuku bazlı ağır düzenlemeler getirdiği değerlendirilmektedir. Bu nedenlerle çalışma kapsamında, elektronik ticaret piyasasının, piyasa koşullarına müdahale yoluyla rekabet hukuku kural ve uygulamaları üzerinden düzenlenmesi, piyasa konumlandırmasının ve kurallarının Rekabet Kurulu tarafından nasıl değerlendirildiği, bunun Türk hukuku düzenlemelerine nasıl yansıdığı ve Avrupa Birliği tarafında dijital piyasaların rekabet hukuku düzenlemesinin nasıl gerçekleştiği ele alınacaktır. En nihayetinde, elektronik ticaretin yarattığı hem bağımsız hem de aslında diğer tüm piyasalara hizmet eden piyasanın, rekabet hukuku ve cezalandırma politikaları ile doğrudan ilişkisi konusunda değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: elektronik ticaret, rekabet, dijital piyasalar, piyasa hakimiyeti, cezalandırma.

* Avukat. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Öğrencisi.

0000-0002-9263-630X aslihankart@gmail.com

Bu eser Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

This work is licensed under Attribution-NonCommercial 4.0 International.

ABSTRACT

The fact that electronic commerce has developed, and its sui generis issues has made it inevitable to legislate national and international competition law regulations in this field. The electronic commerce market, which is currently handled in the field of competition law in Turkish law, has been subject to a specific competition law protection within the scope of the Law No. 6563 on the Regulation of Electronic Commerce, with the amendments made in 2022. In order to prevent the acts of the major actors of the electronic commerce market, which acts can be, in particular, in the form of abuse of dominant position, anticompetitive agreements, concerted practices and decisions are regulated in law. These actors are tried to be kept under control by means such as license fees due to the undertaking's share in the market, a set of trade bans, expanded violation definitions in scope and increased fines. Intervention in market conditions is among the methods of intervention in the market by the neoliberal system in order to protect the market and market conditions' progression. Within the scope of this study, it shall be claimed that the electronic commerce market is intended to be regulated and supervised by interfering with the market conditions, and the sample regulations and practices cited support writer's claims. In addition, when the issue is evaluated in the perspective of the European Union, we come across the European Union Digital Markets Act. As a matter of fact, it is understood that with this Act, EU has introduced heavy regulations which are based on competition law with the motive of protecting its own internal market in terms of digital markets, which are mainly in the hands of international capital and especially which is dominated by the USA and USA big-tech companies. Hence, within the scope of the study, it shall be evaluated that the regulation of the electronic commerce market through competition law, rules and practices by market conditions intervention, market positioning and the ways of evaluation of the rules by Competition Authority, how it is reflected in the Turkish legislation system and in the European side, by considering how the regulation of competition law of digital markets is realized. Finally, the direct relationship between the competition law, penalization policy and market created by electronic commerce, which is both independent and serving all other markets.

Keywords: electronic commerce, competition, digital markets, market domination, punishment.

GİRİŞ

Amerika Birleşik Devletleri (“ABD”) piyasasının ortaya çıkardığı büyük teknoloji şirketlerinin Avrupa pazarı üzerinde kurduğu hakimiyet ve şebeke etkisi Avrupa Birliği’ni (“AB”) uzun süredir kendi çözümlerini bulmaya ve bunları da çoğunlukla hukuk düzenlemeleri üzerinden yapmaya itmiştir. Kişisel verilerin korunması ile ilgili olarak yürürlüğe giren 2016/ 679 sayılı General Data Protection Regulation (“GDPR” – Genel Veri Koruma Tüzüğü) ve bilhassa veri transferi özelinde çıkarılan pek çok asli ve tali düzenleme bu kapsamda da değerlendirilebilir¹. Bu anlamda kişisel verinin, aslında piyasa rekabeti boyutunda bir etki getirdiği ve araçsallaştırılan unsurlardan biri olduğu düşünülmeyle birlikte mevcut mekanizmaların yetmediği noktada yeni araçlar da bulunmak zorunda kalınmıştır.

Elektronik ticaret ve dijital piyasalarda yaşanan büyük gelişmeler ve büyümeler, bu alanlara yapılan veya yapılması muhtemel müdahaleleri de değiştirmektedir. Türkiye’den bir örnekle açıklayacak olursak elektronik ticari ileti hususu, başta kendi başına bağımsız bir sorun olarak gündeme gelmiş iken sonrasında bir kişisel veri sorunu olarak yeni bir boyut kazanmış ve kişisel veri tarafındaki uygulamalar yeterli görülmemekle bu iletiler 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun (“ETDHK”) ile bağımsız olarak işleme, izin, onay, vazgeçme ve silme süreçlerine tabi tutulmuştur. Türkiye’de elektronik ticari ileti ile başlayan dijital piyasa müdahalesi, 6563 sayılı ETDHK’de yapılan ve işbu çalışmada da tartışmaya konu edileceği üzere, rekabet hukuku temelli ve özünü cezalandırma politikalarının oluşturduğu düzenlemeler eliyle bir müdahaleye dönüşme sürecindedir².

Bu bağlamda AB düzeyinde de 2020 yılından itibaren yeni düzenleme çalışmalarına başlanmış, Dijital Piyasalar Yasası (*Digital Markets Act* “DMA”) çıkarılmıştır³. Yükümlülüklerin başlayacağı tarih olan Mart 2024’e kadar aslında bir geçiş süreci öngörülmüş olup bunun tarih olarak Türkiye’deki düzenlemelerin yürürlükleri ile de kesiştiği görülmektedir. Nitekim her iki metnin de piyasa hakimiyetine dayanıyor ve hâkim durumdaki dijital piyasa oyuncuları açısından ek yükümlülük ve sorumluluklar (faaliyet kısıtlamaları, piyasadaki konumuna göre ek/ artan lisans bedelleri, artan yaptırımlar gibi) getiriyor olmaları; ayrıca Türk hukukunda Rekabet Kurulu’nun teknoloji piyasaları ve e-pazar yerleri üzerine yaptığı çalışmalar da dikkate alındığında, piyasada yapılması öngörülen müdahalelerin ekonomi politik bir çerçevede içerisinde ve rekabet hukuku bağlamında cezalandırma politikası dikkate alınarak incelemeye tabi tutulmasını değerli kılmaktadır.

¹ “AB ve ötesindeki internet hukuku için GDPR benzeri bir anı temsil ettiği” Hk. Sebastian Felix Schwemer, “Digital Services Act: A Reform of the E-Commerce Directive and Much More”, *Research Handbook on EU Internet Law*, 11. Bölüm, 2022, (s. 232 - 252).

² 2014 yılından bu yana “unicorn” olan altı Türk girişimden dördünün² elektronik ticaret alanında faaliyet gösterdiği de dikkate alındığında, büyüyen dijital piyasalar ve elektronik ticaret bakımından Türkiye’de de birtakım piyasa düzenleyici önlemler alınması yoluna gidilmektedir. (“Unicorn”: Girişim sermayesi endüstrisinde bir milyar dolar değerlemenin üzerinde tanımlanan girişim şirketi. <https://www.investopedia.com/terms/u/unicorn.asp>)

³ Official Journal of the European Union, 12.10.2022, L265/1. DMA yürürlüğe girme tarihi, 01.11.2022; DMA uygulanma tarihi, 02.05.2023; geçit bekçisi platformların belirlenme tarihi, 06.09.2023 (en geç); Yükümlülüklerin başlama tarihi, Mart 2024’tür.

Bu çerçevede, işbu çalışma kapsamında, öncelikle elektronik ticaret kavramına değinilecek, sonrasında elektronik ticaret ve elektronik pazaryerleri üzerinden kanun koyucunun ve idarenin piyasa koşullarına müdahale suretiyle ve elektronik ticaret piyasası açısından rekabet hukuku düzenlemeleri yoluyla kontrol kurmaları incelenecektir. Rekabet Kurulu'nun yeni tarihli Kurul kararları ile sektör konusunda hazırlanmış olduğu E-Pazaryeri Platformları Sektör İncelemesi Nihai Raporu da bu müdahalenin rekabet hukuku eliyle gerçekleştirileceği fikrini destekler niteliktedir. 2022 yılında 6563 sayılı ETDHK'de yapılan değişiklikler de çalışma kapsamı ile sınırlı biçimde ele alınacak olup yapılmak istenen, bu değişikliklerden bazılarının, 6563 sayılı Kanun'u aslında dar kapsamlı özel bir rekabet ve ceza kanunu haline getirdiği iddiasının açıklanması ve bu savın sözü edilen kanundaki ceza düzenlemeleri ile örneklendirilmesidir. En nihayetinde, Türk hukukunda yapılan değişikliklerle de bağlantılı biçimde, bir AB düzenlemesi olarak çıkarılan DMA hükümlerine, yine çalışma kapsamında, elektronik ticaret piyasası ve bu piyasanın rekabet hukuku düzenlemeleri esas alınarak genel çerçevede cezalandırma üzerinden nasıl bir müdahaleye dönüştürüldüğünü anlatmak üzere yer verilecektir.

I. ELEKTRONİK TİCARET VE REKABET İLİŞKİSİ AÇISINDAN GENEL AÇIKLAMALAR

A. ELEKTRONİK TİCARET KAVRAMI

Elektronik ticaret, alım, satım, taşıma, ürün, hizmet veya veri ticareti gibi faaliyetlerde internet ve diğer ağların (örneğin intranet) kullanılması⁴; “genel olarak, işletmeler, haneler, bireyler veya özel kuruluşlar arasında, internet veya diğer bilgisayar aracılı (çevrimiçi iletişim) ağlar aracılığıyla gerçekleştirilen elektronik işlemler yoluyla mal veya hizmet alım satımı”⁵ biçimlerinde tanımlanmaktadır⁶. Elektronik ticaret kapsamında çevrimiçi bir konumlandırma olarak e-pazaryeri yaratılması ve bu pazaryeri üzerinden ticari işlemlerin gerçekleştirilmesi mümkündür. Bu e-pazaryerleri satıcılara ve alıcılara, internet⁷ veya muadili olan bir *intranet* (iç ağ) veya *extranet* (dış ağ) aracılığıyla bağlantılı olabilecektir⁸. Türk hukukunda elektronik ticaret ETDHK md. 2/ 1 (a)'da “fiziki olarak karşı karşıya gelmeksizin, elektronik ortamda gerçekleştirilen çevrim içi iktisadi ve ticari her türlü faaliyet” olarak tanımlanmaktadır. OECD'nin tanımı ise bunların tümünü kapsayacak şekilde geniştir. Buna göre elektronik ticaret, gerçek kişiler, kamu hukuku ve özel hukuk tüzel kişileri arasında (işletmeler arası – B2B, işletme tüketici arası – B2C, işletme devlet arası – B2G, tüketiciler arası – C2C gibi

⁴ Efraim Turban, - Jon Outland ve David King, *Electronic Commerce 2018, A Managerial and Social Networks Perspective*, Ninth Edition, Springer Texts in Business and Economics, 2018, s. 7; Efraim Turban, Judy Whiteside ve David King vd., *Introduction to Electronic Commerce and Social Commerce*, Fourth Edition, Springer Texts in Business and Economics, 2017, s. 6.

⁵ EUROSTAT Statistics Explained, Glossary: E-Commerce, [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:E-commerce#:~:text=E%2Dcommerce%20can%20be%20defined,mediated%20\(online%20communication\)%20networks](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:E-commerce#:~:text=E%2Dcommerce%20can%20be%20defined,mediated%20(online%20communication)%20networks)

⁶ Nahide Siller, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Web Sitesi Aracılığıyla Sözleşmelerin Kurulması*, İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2019, s. 7.

⁷ Kayıhan İçel, *Kitle Haberleşme Hukuku*, İstanbul: Beta Yayınları, 2009, s. 471.

⁸ Turban – Outland – King, 2018, s. 8; Arslan, Merve, *Elektronik Ticaret ve Bu Kapsamda Akdedilen Mesafeli Elektronik Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 28 – 29.

biçimlerde⁹), özellikle sipariş almak veya vermek amacıyla tasarlanmış yöntemlerle, elektronik veri alışverişini de içerecek pek çok yolla bilgisayar ağları üzerinden gerçekleştirilen mal ve hizmet alım satımına yönelik her türlü işlemi içermektedir¹⁰. Bu açıdan elektronik ticaretin yalnızca hukuki işlemleri değil, iktisadi ve ticari her türlü faaliyeti kapsamına aldığı da vurgulanmalıdır¹¹.

IT devriminin ayakları olarak görülen “Bilgi”¹² ve “Teknoloji”nin (*Informatics + Technology*) gelişimi ve yükselmesi¹³ ile birlikte artan dijitalleşme etkisiyle veyahut tam da bu amaca uygun olarak, elektronik ticaret asli (ulusal ve uluslararası) ticari faaliyet yollarından biri haline gelmiş, bilhassa perakende işlemler açısından, piyasasını oldukça genişletmiştir. Rekabet Kurulu da elektronik ticaret piyasasını incelediği, 2022 yılının Nisan ayında yayınladığı “E-Pazaryeri Platformları Sektör İncelemesi Nihai Raporu”nda (“E-Pazaryerleri Raporu”)¹⁴ perakende e-ticaretin gelişme nedenleri arasında genç yaştaki tüketicilerin nüfus ve demografik olarak artmasını¹⁵, internetin ve mobil cihaz üzerinden erişimin yaygınlaşması ile beraber daha çok sayıda kişinin internet penetrasyonunun, cihaz kullanımının ve internet kullanım yoğunluğunun artmasını ve kolaylaşmasını¹⁶, çevrim içi alışveriş alışkanlıklarının yerleşmesini¹⁷, finansal erişim açısından ödeme sistemlerinin gelişmesini¹⁸, dünya genelinde lojistik ağ gelişmişliğini¹⁹ saymaktadır. Tüm burada sayılan ve sayılmayan etkenler sonucunda elektronik ticaret, büyük bir sektör ve esasında tüm sektörleri içinde barındıran bir tür evrensel kümeye dönüşmüştür. Başka bir perspektiften bakıldığında da, tüm sektörlerle hizmet eden efektif bir araç olarak kendi bağımsız piyasasını yaratmış biçimde karşımızda durmaktadır. Böyle bir pozisyona geldiğinde ise piyasa kuralları ve rekabet koşulları ile karşılaşması kaçınılmazdır.

B. E-PAZAR YERLERİ VE REKABET HUKUKU İLİŞKİSİ

1. Piyasanın, Piyasa Koşullarına Müdahale Suretiyle Düzenlenmesi

Elektronik ticaret piyasasında hâkim durumdaki teşebbüslerin ortaya çıkması ve bu hâkim durumun kötüye kullanılması, piyasa aktörlerinin uyumlu eylemlerde bulunmaları,

⁹ Ayla Yazıcı, “Elektronik Ticaretin Ekonomik Boyutu”, *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18/1 (2002), s. 91 vd.

¹⁰ Ayrıca Ödeme ve mal veya hizmetlerin nihai teslimatı çevrimiçi yollarla yapılmak zorunda değildir ve telefon görüşmeleri, faks veya elle yazılan postalar yoluyla yapılan siparişler de elektronik ticaret kapsamında sayılmayacaktır. OECD, *Directorate for Science, Technology and Industry Committee for Information, Computer and Communications Policy*, DSTI/ICCP/IE/IIS(2012)1/FINAL, 26.07.2013, s. 6.

¹¹ Ümit Gezder, “Elektronik Ticaret Hukuki İşlemlerinin Ayrımı-Dijital İçerik ve Hukuki Niteliği”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Prof. Dr. Cevdet Yavuz’a Armağan, 22/3 (2016), s. 1121.

¹² Muammer Ketizmen ve Aslıhan Kart, “Kişisel Veri ve Rekabet Hukuku Kapsamında ‘Big Data’”, *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, 1/1 (2019), s. 66.

¹³ Ferman Kaya, *E-Ticaret Hukuku ve Tüketici Hukukundaki Uygulamaları*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021, s. 48 – 49.

¹⁴ Rekabet Kurumu, I. Denetim ve Uygulama Dairesi, E-Pazaryeri Platformları Sektör İncelemesi Nihai Raporu, Nisan 2022, Ankara. <https://www.rekabet.gov.tr/Dosya/sector-raporlari/e-pazaryeri-si-raporu-pdf-20220425105139595-pdf>

¹⁵ Ibid. s. 20 – 21.

¹⁶ Ibid., 2022, s. 21 – 29.

¹⁷ Ibid., 2022, s. 30 - 31.

¹⁸ Ibid., s. 32 – 34.

¹⁹ Ibid., s. 34 – 35.

marka bilinirliği, yaratılan doğrudan ve dolaylı şebeke etkileri, algoritmik rekabet mekanizmalarının kullanımı, veri toplama ve transferi gibi²⁰ hususlar bu piyasayı da rekabet düzenlemelerinin alanına dahil etmiştir. Bu anlamda, elektronik ticaret piyasasının düzenlenmesinde rekabetin korunması açısından yapılacak bir değerlendirme, neoliberalizm kapsamında piyasaya müdahale yöntemlerine de değinilmesi ihtiyacını doğuracaktır. Piyasa koşullarına müdahale, ulusal ve uluslararası kuruluş ve politikalarından kaynaklanan siyasi/ diplomatik müdahaleler ve hukuki araçlarla müdahale veyahut doğrudan hukuki araçlara müdahale bunlardandır. Elektronik ticaret piyasasının düzenlenmesine dair müdahaleler özellikle piyasa koşullarına müdahale (tebliğler, tarifeler, tavsiye kararları, kotalar, yasaklar, muafiyetler, lisanslar, izne tabi işlemler gibi usuller) kapsamında değerlendirilebilecektir.

Piyasa koşullarına müdahale konusu, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ("RKHK") ve Rekabet Kurulu ikincil düzenlemeleri bağlamında değerlendirildiğinde ve-rilebilecek bir örnek, Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2010/4) md. 7'de, teknoloji teşebbüslerinin korunması için getirilen değişiklik olacaktır. OECD'nin de girişim şirketleri ("*startup*"lar) ile öldürücü devralmalar ve birleşme kontrolü konusunda çalışmalarını yoğunlaştırması söz konusudur²¹. Öldürücü devralmada, satın alanın satın alma amacı, rakip bir ürünü ve/ veya doğrudan rakibin kendisini piyasadan kaldırmaktır. Bunu da onla ilgili faaliyet gösteren, çoğunlukla nispeten küçük veya piyasada yeni olan rakip yapıyı devralarak kendi bünyesine katmak²² ve bu potansiyel rakibi "öldürmek" yoluyla gerçekleştirmektedir²³. Günümüzde bunun en yaygın örnekleri ise oyun ve elektronik ticaret yapılarının da arasında bulunduğu teknoloji girişimleri alanında görülmeye başlanmıştır²⁴.

RKHK md. 7 ile bazı birleşme ve devralma işlemlerinde Rekabet Kurulu'nun izninin aranacağı düzenlenmektedir. Bu hükmün amacı ise yine aynı hükmün metninde "*Bir ya da birden fazla teşebbüsün başta hâkim durum yaratılması ya da mevcut bir hâkim durumun güçlendirilmesi olmak üzere ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki etkin rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde birleşmeleri veya herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün mal varlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları, miras yoluyla iktisap durumu hariç olmak üzere, devralması hukuka aykırı ve yasaktır*"

²⁰ OECD, Directorate for Financial and Enterprise Affairs Competition Committee, *Implications of E-Commerce for Competition Policy – Background Note*, DAF/COMP(2018)3, 21.02.2019, s. 3, 30, 36.

²¹ OECD, Directorate for Financial and Enterprise Affairs Competition Committee, *Start-ups, killer acquisitions and merger control – Note by BEUC*, DAF/COMP/WD(2020)30, 11.06.2020.

²² Mats Holmström, Jorge Padilla, Robin Stitzing ve Pekka Sääkilahti, "Killer Acquisitions? The Debate on Merger Control for Digital Markets", *2018 Yearbook of the Finnish Competition Law Association*, 2019, s. 17, <https://ssrn.com/abstract=3465454>

²³ Colleen Cunningham, Florian Ederer ve Song Ma, "Killer Acquisitions", *Journal of Political Economy*. 129/3 (2021) s. 650.

²⁴ Bu konudaki bir vaka incelemesinin *Apple/Shazam, Microsoft/LinkedIn, Microsoft/Skype, Facebook/WhatsApp, Google/FitBit, Apple/Beats, Microsoft/Zenimax, Microsoft/GitHub, Activision/King, SAP/Sybase, Oracle/Micros ve Verizon/Yahoo* birleşmesi örnekleri üzerinden yapılabileceği Hk. Marc Ivaldi, Nicolas Petit, Selçukhan Ünekbaş, *Killer Acquisitions in Digital Markets May Be More Hype Than Reality*, VoxEU CEPR Columns, 15.09.2023, <https://cepr.org/voxeu/columns/killer-acquisitions-digital-markets-may-be-more-hype-reality>

denilerek ifade edilmiştir. Diğer bir ifade ile Rekabet Kurulu'nun incelemesi yoluyla, birleşme veya devralmalar ile bir hakim durum yaratılmasının ya da hakim durumun pekiştirilmesinin önüne geçmek istenmektedir. Hangi tür birleşme ve devralmaların hukukî geçerlilik kazanabilmesi için Rekabet Kurulu'na bildirilerek izin alınması gerektiği ise Rekabet Kurulu tarafından çıkarılacak tebliğlerle ilan edilmektedir (RKHK md. 7/ 2).

Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ (Tebliğ No: 2010/4) hükümleri uyarınca belirli birleşme ve devralma işlemleri, belirli ciro sınırları dikkate alınarak izne tabi kılınmıştır. Tebliğ'de 2022 yılının Mart ayında yapılan değişiklik ile (Tebliğ No. 2022/2) “*Dijital platformlar, yazılım ve oyun yazılımı, finansal teknolojiler, biyoteknoloji, farmakoloji, tarım kimyasalları ve sağlık teknolojileri alanlarında faaliyet gösteren teşebbüsleri veya bunlara ilişkin varlıkları*” şeklinde bir “*teknoloji teşebbüsleri*” tanımı getirilmiş; Tebliğ md. 7/ 2 ile “*Türkiye coğrafi pazarında faaliyet gösteren veya ar-ge faaliyeti olan ya da Türkiye'deki kullanıcılara hizmet sunan teknoloji teşebbüslerinin devralınmasına ilişkin işlemlerde*” ise ilgili ciro eşiklerinin aranmayacağı düzenlenmiştir²⁵. Buna göre artık yalnızca teknoloji alanında hâkim pazar gücüne sahip, belli bir cironun üzerindeki teşebbüsler tarafından gerçekleştirilen birleşme ve devralma işlemleri değil, ciro baremi olmaksızın yeni kurulmuş girişim şirketleri (“*startup*”lar) de öldürücü birleşme ve devralmalara önlem olarak Rekabet Kurulu'nun iznine tabi olacaklardır.

Bu örneğin kıymeti, elektronik ticaret alanının, ilerleyen bölümlerde anlatılacak olan Avrupa Birliği Dijital Piyasalar Yasası'nın amaçları ile birlikte yapılacak bir değerlendirmeden gelmektedir. Şöyle ki, Avrupa Birliği Dijital Piyasalar Yasası'nın en önemli amaçları arasında, büyük (“hakim durumdaki”) platformların “*piyasaya giriş engeli oluşturan, piyasadaki küçük dijital platform ve uygulamaların büyümelerini engelleyen davranışlarını düzenlemek*” sayılmaktadır²⁶. Ayata'ya göre, bu amaçtan hareketle yapılacak müdahaleler kat'i yasaklardan ziyade “*rekabet açısından zorunlu veya önemli olan verilerin erişilebilir ve kullanılabilir olması*”nı içerecektir²⁷. Böyle bir noktada da Rekabet Kurulu'nun Tebliğ değişikliği ile, birleşme ve devralmaların kapsamını tüm teknoloji teşebbüslerini (başkaca kriter gerekmeksizin) içine alacak şekilde genişletmesi daha anlaşılır hale gelmektedir.

Birer teknoloji teşebbüsü sayılabilecek olan elektronik ticaret teşebbüslerinin de bu hükümlere tabi olmalarının yanı sıra, elektronik ticarete piyasa koşullarına yapılan müdahaleler, doğrudan 6563 sayılı Kanun'da 2022 yılında yapılan değişiklikler ile birlikte bu kanunu, ceza hükümleri de içeren özel bir rekabet yasası haline getirmiştir. Bilhassa aracı hizmet sağlayıcıların (“AHS”) ancak belli oranlı piyasa hakimiyetlerinde artan lisans ve yenileme bedellerini karşıladıklarında piyasada faaliyet gösterebilmelerinin mümkün olabileceğine dair hükümler

²⁵ Yürürlüğü düzenleyen md. 7 gereğince bu düzenleme, yayımı tarihinden itibaren iki ay sonra yürürlüğe girmiş olup bu tarih 04.05.2022'dir. 04.03.2022 tarih ve 31768 sayılı Resmî Gazete. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2022/03/20220304-4.htm>

²⁶ Zeynep Ayata, (gazete söyleşi), “Dr. Zeynep Ayata anlatıyor: ‘Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkındaki Kanun’da yapılan değişiklikler neler getiriyor, müdahalede ölçü ne olmalı?”, 19.07.2022, <https://t24.com.tr/haber/dr-zeynep-ayata-anlatiyor-elektronik-ticaretin-duzenlenmesi-hakkındaki-kanun-da-yapilan-degisiklikler-neler-getiriyor-mudahalede-olcu-ne-olmalı,1047055>

²⁷ Ayata, 2022.

getirilmiştir²⁸. Örneğin ETDHK Ek md. 4 ile AHS'nin almakla yükümlü tutulduğu "elektronik ticaret lisansı" düzenlenmiş, artan net işlem hacmi ile orantılı olarak lisans bedellerinin artacağı öngörülmüş ve aynı Kanun md. 12 ile ise lisans alma ve yenileme yükümlülüğünün ihlali halinde uygulanacak idari para cezası, ihlalin devam etmesi halinde uygulanacak içeriğin çıkarılması ve erişim engelleme, ihlalin tekrarı düzenlenmiştir. Dolayısıyla bu bedeller ödenmediğinde veyahut öngörülen uyum çalışmaları hayata geçirilmediğinde yine idari para cezaları veya ticari faaliyetlere ilişkin yasaklama, durdurma, lisans alamama, mevcut izinlerin iptal edilmesi, askıya alınması gibi yaptırımlar söz konusu olmaktadır.

Bu yaptırımların bir kısmı ETDHK md. 12/ 7 uyarınca Ticaret Bakanlığı eliyle uygulanırken büyük kısmının aslında rekabet kurumlarının karar ve uygulamaları üzerinden tesis edildiği görülmektedir. Öyleyse, elektronik ticaret ve rekabet hukuku ilişkisi bağlamında Rekabet Kurulu'nun konu ile ilgili rapor ve kararlarına değinilmesinde fayda bulunmaktadır.

2. Rekabet Kurulu'nun E-Pazar Yerleri Raporu ve Örnek Bazı Kararları

Rekabet Kurulu'nun E-Pazaryerleri Raporu'nda perakende e-ticaret ve e-pazaryerleri incelenmiş, Türkiye'deki çok kategorili e-pazaryeri platformları piyasası, örnekleri ile birlikte ele alınmış, e-pazaryeri platformlarının iktisadi özellikleri, davranıştan kaynaklı rekabet sorunları incelenmiş ve en nihayetinde politika önerileri geliştirilmiştir. Bu noktada, raporun her başlığındaki detaylar bu çalışma kapsamında değerlendirilmeyecek olup özellikle Rekabet Kurulu'nun e-pazaryeri platformlarına, bunların piyasasına ve geliştirilmesi öngörülen hukuk ve cezalandırma politikalarına bakışına değinilecektir.

Ulusal ve uluslararası platformlar arası rekabet açısından konu ele alındığında, temel sorunlardan birinin pazara girişte ve pazara girdikten sonra pazardaki büyümede yaşanan engeller olduğu görülmektedir. Bu engeller büyük ölçüde En Çok Kayrılan Müşteri Koşulu²⁹ (*Most Favored Nation/ Most Favored Customer* – "MFN"/ "MFC") ile bağlantılandırılmaktadır³⁰. Bu şartın geniş (veya bazı hallerde dar) olarak uygulanmasının, bir satıcının bir platformdaki alıcılarına sunduğu bir avantajı diğer platformlarda veya kendi satış kanallarında sunmasının mümkün olmayabileceği, bu sorunun komisyon oranlarından fiyat katılığının oluşmasına perakende fiyatlarının yükselmesinden pazara girişlerin zorlaşırken çıkışların kolaylaşmasına ve büyümenin engellenmesine kadar sonuçlar doğurabileceği ve en nihayetinde rekabet

²⁸ Yalnızca elektronik ticarete dair spesifik hükümler değil, yine bu alan ile bağlantılı olarak, kişisel verilerin korunması düzenlemeleri açısından da müdahaleler söz konusu olabilmektedir. Örneğin Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun 27.02.2020 tarih ve 2020/ 173 sayılı kararında, Amazon Turkey, aleyhine idari para cezası tesis edilmiştir. Bu idari para cezasının, ETDHK ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ("KVKKn") hükümleri arasında doğan normlar çatışmasından hareketle ve Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun tercihini, sonraki genel kanun olan 6698 sayılı KVKKn hükümlerini uygulamaktan yana kullanması neticesinde, "bir KVKKn uyumunun gerçekleştirilmemesi nedeniyle" verildiği görülmektedir. <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6739/2020-173>

²⁹ En çok kayrılan müşteri (EKM) (*Most Favored Nation/ Most Favored Customer* – "MFN"/ "MFC") koşulu, "sağlayıcı tarafından, diğer alıcılara önerilen daha uygun fiyat ve sözleşme koşullarının, kayrılan alıcıya da önerilmesi yükümlülüğünü ifade etmektedir". Rekabet Kurumu, *Terimler Listesi*, <https://www.rekabet.gov.tr/tr/Sayfa/Yayinlar/rekabet-terimleri-sozlugu/terimler-listesi?icerik=df6bc90d-cbae-46d0-afd1-1a65263e843a>

³⁰ Türleri ve detaylı açıklamalar Hk. Gönenç Gürkaynak, *Rekabet Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022, s. 231 vd.

piyasasında platformlar arasındaki eşit(siz)liği artıracığı ifade edilmektedir³¹. Nitekim RK'nin E-Pazaryerleri Raporu'nda, tüketicilerin elektronik ticaret yoluyla alışveriş yapmalarının birincil nedeni uygun fiyat iken ikinci sırada "pazaryerinin güvenilirliği ve bilinirliği" gelmektedir³². Bu bağlamda kanımızca pazara girişlerin zorluğunun altında yatan nedenler (ve sonuçlarından da) arasında, güvenilirlik ve bilinirlik bağlamında bir tür mecburi olarak oluştuğu söylenebilecek olan bir piyasa hakimiyetinin de bulunduğunu söylemek lazımdır.

Böyle olumsuz yöndeki gelişmeler, piyasada gerek hâkim durumun kötüye kullanılması gerekse rekabete aykırı iş birliklerinin kurulması, uyumlu eylemlerde bulunulması şeklindeki ihlallerin de önünü açacaktır.

Rekabet Kurulu'nun Yemek Sepeti (Yemek Sepeti Elektronik İletişim Tanıtım Pazarlama Gıda San. ve Tic. A.Ş) ile ilgili yaptığı bir soruşturmada Yemek Sepeti'nin "*online yemek siparişi-servisi platform hizmetleri pazarında hakim durumda olduğu*", "*MFC uygulamaları ile rakip platformlarda daha iyi/ farklı koşullar (fiyat, indirim, promosyon, menü içeriği, ödeme şekli, gönderim bölgesi ve limiti gibi) sunulmasını önlemesinin ilgili pazarda dışlayıcı etkiler doğurduğu*", bu nedenle Yemek Sepeti tarafından 4054 sayılı RKHK md. 6'nın ihlal edildiği hükme bağlanarak "*Yemek Sepeti'nin, indirimlerin maliyetine kimin katlandığından bağımsız olarak rakip platformlarda daha iyi/ farklı koşullar sunulmasını engelleyen her türlü MFC uygulamasına son vermesi gerektiği*", "*ayrıca restoranların diğer online yemek siparişi-servisi platformlarında daha iyi/ farklı koşullar sunabileceği ve bu koşulları Yemek Sepeti'ne yansıtmak zorunda olmadığı açıkça ifade edilerek Yemek Sepeti'nin restoranlarla olan sözleşmelerini yeniden düzenlemesi*" yönünde karar verilmiştir³³.

Diğer yandan, Rekabet Kurulu nezdinde, çok kategorili e-pazaryerleri piyasasında hakim durumda olduğu tespit edilen Trendyol'un (DSM Grup Danışmanlık İletişim A.Ş.) çevrim içi yemek siparişi ve servisi hizmetlerinin de verilmesi konusunda kişiler ile akdettiği münhasırlık ve geniş kapsamlı MFN içeren sözleşmelerine ilişkin olarak yapılan ön araştırmada, Trendyol'un bu faaliyetlerinin 2002/ 2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında olduğuna kanaat getirilmiştir³⁴. 2002/ 2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği³⁵, dikey anlaşmaların 4054 sayılı RKHK md. 4 ile düzenlenen rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve kararlarda grup olarak muaf tutulmasını temin etmekte ve pazar payı büyüklüğü, tek alıcıya sağlama yükümlülüğünün olup olmaması, fikri haklarla ilgili sınırlamalar gibi birtakım hükümler ile muafiyeti belirlemektedir. Rekabet Kurulu'nun yukarıda yazılı Trendyol örneğinde ise Trendyol'un pazar payı ölçütlerini karşılamakla birlikte "*yeniden satış fiyatının belirlenmesi, bazı istisnalar haricinde müşteri veya bölge sınırlaması getirilmesi, seçici dağıtım sistemlerindeki bazı yasaklamalar ve pasif satış yasağı*" gibi uygulamalara

³¹ Rekabet Kurumu, *E-Pazaryerleri Raporu*, 2022, s. 200-202.

³² *Ibid.*, s. 213.

³³ Rekabet Kurulu'nun 09.06.2016 tarih ve 16-20/347-156 sayılı Soruşturma Kararı. <https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=0bd0157a-2b4d-43ce-85a3-2af821bb387b>

³⁴ Rekabet Kurulu'nun 18.05.2022 tarih ve 22-23/364-154 sayılı Ön Araştırma Kararı. <https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=b6684eb6-1ca3-4551-945e-7487d0930393>

³⁵ [https://www.rekabet.gov.tr/Dosya/tebligler/2002-2-sayili-teblig-\(2021-4-degisiklikleri-islenmis\)-20211108175938391-pdf](https://www.rekabet.gov.tr/Dosya/tebligler/2002-2-sayili-teblig-(2021-4-degisiklikleri-islenmis)-20211108175938391-pdf)

denk düşen eylemlerde bulunmadığından bahisle³⁶ ilgili anlaşmanın 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nden faydalandığına karar kılınmıştır³⁷.

Platform içi rekabet özelinde ise öne çıkan kaygı elektronik ticaret düzenlemelerinin de temel değişikliklerinden olan haksız ticari uygulamalardan gelmektedir³⁸. Diğer bir deyişle, 6563 sayılı ETDHK'de getirilen haksız ticari uygulamalar ile ilgili düzenlemelerin rekabetin korunmasına ilişkin kaygılardan mühlhem olduğu söylenebilecektir. Haksız ticari uygulamalar, bilhassa çevrimiçi platformlar ile işletmeler ("business users" - "P2B") arasında söz konusu olmaktadır³⁹. Ancak platform ile işletmeler arasında gerçekleşen bir haksız ticari uygulamanın sınırlanması konusunda tüketiciye başvurulması gerektiği belirtilmektedir. Buna göre aranacak şartlar; hizmetin engellenmesi/ yasaklanması durumunda potansiyel tüketici talebinin varlığı, platform piyasasında daha avantajlı konumdaki bir platformun gerek konumunun gerekse bu konumu nedeniyle verilere erişiminin daha elverişli olması, yalnızca kendi platformunun tercih edilmesine yönlendiren uygulamalar yaratılması⁴⁰ ve en nihayetinde tüm bu eylemlerin işletmeler açısından ciddi zararlar doğurması şeklinde öngörülmektedir⁴¹.

E-pazaryerleri piyasası denilebilecek alan sadece e-pazaryeri platformlarını ve bu platformlarla iş yapan işletmeleri ifade etmektedir. Bunlara ek olarak yalnızca çevrimiçi faaliyetleri değil, tüm üreticileri ve tüketicileri, her türlü tedarik zincirini ve ulaştırma lojistik faaliyetini de içermektedir. Bu yönüyle çevrimiçi olmayan piyasaları da doğrudan etkileyen çok daha geniş bir alandır. Bu anlamda e-pazaryerleri piyasası bakımından rekabete aykırılıklar gerek platformlar arasında gerek platform içi faaliyetlerde gerekse tüketiciler bakımından endişe

³⁶ Rekabet Kurulu'nun 18.05.2022 tarih ve 22-23/364-154 sayılı Ön Araştırma Kararı, prg. 103, s. 34. <https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=b6684eb6-1ca3-4551-945e-7487d0930393>

³⁷ Grup muafiyeti hususunun ayrıca 4054 sayılı RKHK md. 5 ile birlikte değerlendirilmesi gerektiği Hk. Kaya, 2021, s. 265 - 266.

³⁸ Rekabet Kurumu'nun E-Pazaryerleri Raporu'ndaki ifadesi ile, "*Haksız ticari koşullar; satıcılara uygulanan erişim ücretlerinin [komisyon ücreti, kargo bedeli, ilave ücretler (listeme bedeli, üyelik ücreti, mağaza açma bedeli, hizmet bedeli) vb.] artırılması şeklinde olabileceği gibi, pazaryerleri ile satıcı arasında akdedilen sözleşmede veya yürütülen anlaşmada fiyat dışı unsurların (hesabın kapatılması ve/veya askıya alınması, ödeme vadeleri gibi) riski ve maliyeti orantısız şekilde satıcı üzerinde bırakacak şekilde belirlenmesi ve pazaryeri ile satıcılar arasında söz konusu hususlara ilişkin şeffaflık eksikliği, eş deyişle haksız sözleşme/anlaşma koşullarının sunulması şeklinde de olabilmektedir*". Rekabet Kurumu, E-Pazaryerleri Raporu, 2022, s. 267.

³⁹ Inge Graf, "Differentiated Treatment in Platform-to-Business Relations: EU Competition Law and Economic Dependence", *Yearbook of European Law*, 38/1 (2019), s. 493.

⁴⁰ Türkiye'de Trendyol tarafından, kendi iç uygulaması olan Trendyolmilla üzerinden "*Perakendeci rolüyle satışa sunduğu ürünlerine avantaj sağlayacak şekilde algoritmaya müdahale ettiğine ve "ertesini gün teslim" imkanını yalnızca kendi ürünlerine sağladığına (dan), ii. Yine kendi perakende faaliyetine avantaj sağlayacak şekilde pazarlama/tasarım stratejisinin oluşturulmasında pazaryerinde satış yapan satıcıların verilerini kullandığına (dan), iii. Algoritmaya yapılan müdahaleler ve sponsorlu ürünlere yönelik şeffaflık eksikliği vasıtasıyla pazaryerinde satış yapan satıcılar arasında ayrımcılık yaptığına (dan)*" bahisle yapılan incelemede RK'nin 30.09.2021 tarih ve 21-46/669-334 Karar sayılı geçici tedbir kararı ile "*Pazaryeri faaliyeti kapsamında, kendi ekonomik bütünlüğü altında yer alan diğer ürün ve hizmetlerine yönelik, rakiplerine karşı avantaj sağlayacak nitelikte, algoritma ve kodlama aracılığıyla yapılan müdahaleler de dâhil olmak üzere her tür eylem davranış ve uygulamalarına; Pazaryeri faaliyetinden elde edilen ve üretilen her türlü verinin, kendi ekonomik bütünlüğü altında yer alan diğer ürün ve hizmetleri için paylaşımına ve kullanımına; Pazaryerinde satış yapan satıcılar arasında ayrımcılık doğuracak nitelikte algoritma ve kodlama aracılığıyla yapılan müdahaleler de dâhil olmak üzere her tür eylem davranış ve uygulamalarına son vermesi ve soruşturma sürecinin devamında da bu davranışlardan kaçınmasına*" karar verilmiştir. www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=db0cca8a-e6ca-4eab-970e-304741dc965b

⁴¹ GRAEF, 2019, s. 495.

yaratmakta, E-Pazaryerleri Raporu'na göre⁴² bunla ilgili geliştirilmesi gereken politikalar bulunmaktadır. Mezkûr politika önerilerinin⁴³ 4054 sayılı RKHK'nin ruhuna uygun olarak dijital piyasalardaki rekabeti öncül şekilde tesis edici ve koruyucu düzenlemelerin hayata geçirilmesinin elzem hale geldiğinden⁴⁴ hareketle dile getirildiği sonucuna ulaşmak mümkündür. Tam da bu doğrultuda elektronik ticaret ile ilgili düzenlemelerin rekabetin korunması politikası, dolayısıyla rekabet hukuku ve cezalandırma siyaseti ile bağlantılı olarak geliştirildiği, elektronik ticaretin düzenlenmesi ile ilgili mevzuatta yapılan değişikliklerin de bu alanı özünde ceza hükümleri içeren bir rekabet düzenlemesi çemberine aldığı yönündeki görüşlerimiz ile pekişmektedir.

C. ELEKTRONİK TİCARETE REKABETİN KORUNMASI HEDEFİNE YÖNELİK KANUN DEĞİŞİKLİKLERİ

2015 yılında yürürlüğe giren 6563 sayılı ETDHK'de işbu çalışmanın da konusunu oluşturan 2022 yılı değişiklikleri ile özellikle haksız ticari uygulamalar ve belirli oranları aşan piyasa hakimiyeti halinde artan lisans ve ceza bedelleri öngörülerek piyasanın daha yoğun piyasa dışı müdahale ile düzenlenmesi yönünde tercih yapılmış görünmektedir. Bu müdahaleler de doğrudan rekabet alanına etki eden surette ortaya çıkmaktadır. Nitekim diğer tüm ürün ve hizmet piyasalarında rekabetin sağlanması, devamlılığı, denetlenmesi ve ihlal halinde yaptırım uygulanması rekabet kanunlarının ve kurullarının yetkisindeyken, elektronik ticaretin düzenlenmesi ve denetlenmesi hususunda ayrıca 6563 sayılı ETDHK kapsamında dar ve özel kapsamlı bir rekabet düzenlemesi ile piyasa müdahalesi temin edilmektedir.

6563 sayılı ETDHK'nin genel değişiklik gerekçesinde, kanun koyucu müdahale yetkisini, diğer düzenleyici ve denetleyici üst kuruluşların da yetkilerinin temelini aldıkları, Anayasa'nın "Piyasaların Denetimi ve Dış Ticaretin Düzenlenmesi" başlığını taşıyan ve "*Devlet, para, kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının sağlıklı ve düzenli işlemlerini sağlayıcı ve geliştirici tedbirleri alır; piyasalarda fiili veya anlaşma sonucu doğacak tekelleşme ve kartelleşmeyi önler*" hükmünü amir 167. maddesine dayandırmaktadır. Elektronik ticaretin mal ve hizmetlerin sunulması alanındaki en önemli kanallardan biri haline gelmesi ise devlete, Anayasa'ya dayanan düzenleme ve denetim yetkilerini kullanılmaktadır. Buna göre elektronik ticarete haksız rekabetin ve tekelleşmenin önüne geçilmesi hem pazara giriş yapacak olan yeni aktörlerin girişini kolaylaştıracak hem de piyasanın dengeli ve aktif büyümesini temin edecektir⁴⁵. Diğer bir deyişle, elektronik ticaretin de bir piyasa dışı müdahale kapsamında düzenlemeye (ve denetlemeye) tabi tutulması kaçınılmazdır.

ETDHK değişikliğinde tanımlardan hareketle ilk karşılaşılan değişiklik bir "ekonomik bütünlük" kavramının getirilmiş olmasıdır (ETDHK md. 2/ 1 (j)). Buna göre belirli pay

⁴² Bkz. Platformlar Arası Rekabet Bakımından Temel Endişeler; Platform İçi Rekabet Bakımından Temel Endişeler; Tüketiciler Bakımından Temel Endişeler, Rekabet Kurumu, E-Pazaryerleri Raporu, 2022, s. 340 – 343.

⁴³ Mevzuat değişiklikleri, ikincil mevzuatın güçlendirilmesi, platform davranış kodlarının oluşturulması gibi öneriler yer almaktadır. Rekabet Kurumu, *E-Pazaryerleri Raporu*, 2022, s.372 vd.

⁴⁴ Rekabet Kurumu, *E-Pazaryerleri Raporu*, 2022, s. 376.

⁴⁵ 7416 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, Genel Gereğe; <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkunularno=319280&cpkanunnumarasi=7416>

sahiplikleri ve sahip olunan veyahut kılınan öncelikli birtakım şirket içi veya şirketler arası haklardan hareketle kanunda sayılan şartların varlığı halinde bu kuruluşlar ekonomik bütünlük teşkil edecektir⁴⁶. Madde gerekçesinde kanun koyucu, “ekonomik bütünlüğün” kapsayıcılığının hem dikey hem de yatay ilişkiler açısından getirildiğini vurgulamaktadır⁴⁷.

Ekonomik bütünlük tanımının getirilmesi ve özellikle bu şekilde geniş bir kapsam ile belirlenmesi ise bir piyasa müdahalesi olarak tanımlanabilecek olan lisans düzenlemeleri açısından önem taşıyacaktır. ETDHK Ek Md. 4 ile elektronik ticaret lisansı düzenlenmiştir. Buna göre, bir takvim yılında gerçekleşen net işlem hacmine göre kademelendirilen AHS’ler ancak, önemli bir yekûn oluşturan lisans bedellerini ödemek suretiyle faaliyetlerine devam edebilecek⁴⁸, bunun için de Ticaret Bakanlığı’ndan lisans almak ve mevcut lisanslarını lisansını yenilemek zorunda olacaklardır⁴⁹. Bununla birlikte müdahalenin yalnızca yüksek bir lisans bedeli ödemekle sınırlı bırakıldığı da eklenmelidir. Nitekim ETDHK Ek Md. 4/ 2’de “*lisans ücretinin ödendiğine dair belgenin lisans alma veya yenileme başvurusu sırasında ibraz edilmesi hâlinde başka bir şart aranmaksızın lisans verileceği veya yenileneceği*” de açıkça düzenlenen hususlar arasındadır.

Diğer yandan liberal söylem içerisinde yüceltilen serbest piyasa içerisinde AHS’lerin bazı ticari faaliyetlerinde de yine neo-liberal söylem içerisinde piyasanın varlık ve devam koşullarının sağlanması adına, piyasaya ve piyasa için müdahale etmesi talep edilen devletin, piyasa dışı bir aktör olarak müdahalesi de sınırlandırılmakta⁵⁰ ve yasaklanmaktadır. Örneğin ETDHK Ek Md. 2 uyarınca AHS, aracılık hizmeti sunduğu e-pazar yerlerinde, kendisinin veya ekonomik bütünlük içinde bulunduğu kişilerin markasını taşıyan ya da marka kullanım hakkını haiz olduğu malları satışa sunamayacak ve hatta bu malların satışına aracılık da edemeyecektir. Dolayısıyla yine sahip olduğu hâkim durumu AHS’nin kendi markaları lehine davranarak kötüye

⁴⁶ 6563 sayılı ETDHK md. 2/ 1 (j);

“*Ekonomik bütünlük: Bir kişinin, bir ticaret şirketinin doğrudan veya dolaylı olarak paylarının en az yüzde yirmi beşine ya da oy haklarının çoğunluğuna veya onu yönetebilecek kararları alabilecek payına sahip olmasını, şirket sözleşmesi uyarınca yönetim organında karar alabilecek çoğunluğu oluşturan sayıda üyeyi seçme hakkını haiz olmasını, kendi oy haklarının yanında bir sözleşmeye dayanarak tek başına veya diğer pay sahipleriyle birlikte oy haklarının çoğunluğunu oluşturmasını, bir ticaret şirketini sözleşmeye bağlı olarak hâkimiyeti altında bulundurmasını veya bu hâllere bağlı olarak bu kişiyle bağlantılı tüm ticaret şirketleri ve bu kişiye ait işletmeler arasındaki ilişkiyi ya da pay sahibi olup olmadıklarına bakılmaksızın birden fazla ticaret şirketinin aynı kişi veya kişiler tarafından yönetilmesini*”.

⁴⁷ 7416 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, md. 2 Gerekçesi; <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/mevzuat/faces/kanunmaddeleri?pkunlarno=319280&pkunnumarasi=7416>

⁴⁸ ETDHK Ek Madde 4/ 4 uyarınca, tabi olunacak lisans bedeliyle ilgili eşiklerin belirlenmesinde ekonomik bütünlük içinde bulunan AHS’lerin net işlem hacimleri ve işlem sayıları dikkate alınacaktır.

⁴⁹ Bu düzenlemenin piyasadaki büyümeyi frenleyeceği görüşleri Hk. Vahap Munyar, “Yıllık 6 Milyar Lirayı Aşan Lisans Bedeli, E-ticarette Büyümeyi Frenlemez mi?”, *Dünya Gazetesi*, 13.07.2022, <https://www.ekonomim.com/kose-yazisi/yillik-6-milyar-lirayi-asan-lisans-bedeli-e-ticarette-buyumeyi-frenlemez-mi/663458>

⁵⁰ 6563 sayılı ETDHK ile ilgili olmasa da 6585 sayılı Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun ve haksız fiyat değerlendirme mevzuatında yapılan düzenlemeler ile piyasadaki fiyat oluşumuna, fahiş fiyatların önüne geçilmesi amacıyla müdahale edilmesi de piyasa koşullarına sınırlama yoluyla müdahaleye doğru bir örnektir. Rauf Karasu ve Semih Sırrı Özdemir, “Fahiş Fiyata İlişkin Sınırlamalar ve Aykırılığın Ticaret Hukuku Açısından Sonuçları”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 26/3 (2018), (s. 3 - 28).

kullanmasının önüne geçme isteğine, ticari faaliyetin yasaklanması suretiyle karşılık verilmektedir.

Kontrol ve müdahalenin bir başka örneği olarak ise AHS'lerin sorumluluklarında değişikliğe gidilmesi verilebilir. Buna göre ETDHK md. 9'un mülga metninde AHS'ler içerik nedeniyle sorumlu tutulmazken maddede yapılan değişiklik uyarınca AHS yine sorumlu olmakla birlikte içeriğin hukuka aykırı olduğunu (herhangi bir surette) öğrenmesi halinde bu içeriği gecikmeksizin yayımdan kaldırmakla, sonrasında durumu ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına bildirmekle yükümlü kılınmıştır. Ayrıca fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunması konusunda da AHS'ye aktif görev verilmiş, ihlale konu içeriği kaldırmak, bilgi ve belgeye dayanan bir itiraz gelmesi halinde yeniden yayına almak gibi etkin görevler atanmıştır (ETDHK md. 9/ 2 ve 3)⁵¹.

Tüm bunların yanında, doğrudan hukuki müdahale olarak adlandırılacak olan cezai hükümlerdeki değişikliklerde de ihlal teşkil edecek eylemlerin ayrıntılı olarak düzenlendiği, maktu idari para cezalarının yanı sıra nispi idari para cezaları da getirildiği, ceza miktarlarının yükseltildiği, para cezası içeren yaptırımların belirli vadelere ödenmek suretiyle ifa edilmemesi halinde katlanarak artırıldığı görülmektedir (ETDHK md. 12). İdari cezalar üzerinden getirilen bu değişiklikler de idarenin düzenlemenin yanında denetleme görev ve yetkisi kapsamındaki piyasanın işleyişine bu sefer cezai müdahaleler yoluyla müdahale ettiğine ve piyasaları bu şekilde organize etmeye çalıştığına dair bir kabulü gündeme getirebilecektir. Bu noktada, ETDHK'de öngörülen ceza hükümlerine de değinilerek piyasaya hukuki araçlar yoluyla müdahale edildiği savının örneklendirilmesi yapılmalıdır.

II. ETDHK'DE ÖNGÖRÜLEN İDARİ CEZALAR

6563 sayılı ETDHK'de hizmet sağlayıcılar ("HS") ve AHS'ler için birtakım idari cezalar öngörülmüştür. ETDHK md. 2 uyarınca AHS'ler "*Başkalarına ait iktisadi ve ticari faaliyetlerin yapılmasına elektronik ticaret ortamını sağlayan gerçek ve tüzel kişileri*" ifade etmekte iken "Hizmet sağlayıcılar", "*Elektronik ticaret faaliyetinde bulunan gerçek ya da tüzel kişiler*"dir. Buna göre öncelikle yaptırımların yalnızca AHS'lere değil, aslında elektronik ticaret faaliyetinde bulunan "herkes"e uygulanmak üzere geniş bir kapsamla düzenlendiği görülmektedir.

ETDHK md. 12 ile ilk olarak yoğun bir idari para cezası yaptırımı getirilmektedir. Kanun ile öngörülen bilgi verme yükümlülüğüne (md. 3), siparişle ilgili şartlara (md. 4), ticari iletişime ilişkin esasların açıklığına (md. 5), ticari elektronik ileti gönderme konusundaki onaylara, iletilerin içeriklerine ve alıcının ticari elektronik iletiyi reddetme hakkının kullanılmasına (md. 6, 7 ve 8), hukuka aykırı içerikle ilgili olarak kural olarak sorumlu tutulmamakla birlikte bundan haberdar olduğu noktada içeriği yayımdan kaldırma, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına bildirme yükümlülüklerine (md. 9) aykırılık hallerinde Ticaret Bakanlığı'na farklı aralıklarda idari para cezaları verme; bu minvalde uygulanan idari para cezalarına rağmen

⁵¹ Bu sorumluluğa ilişkin hususların 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun hükümleri ile birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Kaya, 2021, s. 158 vd.

“Bakanlıkça verilen süre içinde aykırılığın sonlandırılmaması veya aynı aykırılığın ceza tebliğatının yapıldığı tarihten itibaren bir yıl içinde tekrarı hâlinde” bir önceki cezanın iki katı idari para cezası uygulama (md. 12/ 4) yetkilerine yer verilmiştir.

Kanun’da “haksız uygulama” olarak da bazı eylemler belirlenmiş, elektronik ticarete haksız uygulamada bulunulması yasaklanmıştır (Ek md. 1). Buna göre AHS’nin “*aracılık hizmeti sunduğu elektronik ticaret hizmet sağlayıcının ticari faaliyetlerini önemli ölçüde bozan, makul karar verme yeteneğini azaltan veya belirli bir kararı almaya zorlayarak normal şartlarda taraf olmayacağı bir ticari ilişkinin tarafı olmasına sebep olan uygulamalar*” haksız kabul edilecektir. Yukarıda da ifade edildiği üzere hizmet sağlayıcılar, elektronik ticaret faaliyetinde bulunan gerçek ya da tüzel kişiler idi. Diğer bir deyişle, tüketiciden tedarikçisine lojistik sağlayıcısından diğer servis sunuculara kadar herkese karşı bu haksız uygulamaların gerçekleştirilmesi mümkün olabilecektir. Söz konusu haksız uygulamaların ise gerek genel tanımından gerekse ETDHK Ek md. 1/ 2’de karineten her durumda haksız uygulama oldukları kabul edilen beş bent halinde sayılan⁵² hallerden hareketle, esas olarak kişilerin iradelerine etki eden durumlar olarak kabul edildikleri anlaşılmaktadır⁵³. Benzer hükümler Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği’nde de öngörülmüştür⁵⁴. Dolayısıyla haksız uygulamalar açısından koruma odağından ilerleyerek piyasa koşulları kontrolde tutulmaya çalışılmakta, bu hükümlere aykırı hareket eden AHS’ler ise yine idari para cezası ile tecziye edilmektedir (ETDHK md. 12/ 1 (ğ), (h), (ı), (i), (j)).

Piyasa koşullarına müdahalenin türlü yollarla yapılabileceği ifade edilmiş idi. Bunlar arasında hem siyasi müdahaleler hem de hukuki araçlarla yapılan müdahaleler yer almaktadır. Hukuki araçlarla yapılan müdahaleler ise yalnızca yaptırım düzenlemeleri eliyle değil, piyasanın düzenlenmesine ilişkin getirilen tebliğler, tarifeler, tavsiye kararları, kotalar, yasaklar, muafiyetler, lisanslar, izne tabi işlemler gibi usuller ile de olmaktadır. Bu unsurların tümünün devletin tahakküm stratejisinde hem ideolojik hem de baskı aygıtı olarak yer alan cezalandırma

⁵² ETDHK Ek md. 1/ 2: “Aşağıdaki uygulamalar her durumda haksız ticari uygulama sayılır:

- Mal veya hizmet satışı karşılığında elektronik ticaret hizmet sağlayıcıya yapılması gereken ödemenin, en geç satış bedelinin elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcının tasarrufuna girdiği ve siparişin alıcıya ulaştığı tarihten itibaren beş iş günü içinde eksiksiz yapılmaması.
- Elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcı tarafından satış fiyatında tek taraflı değişiklik yapılması dâhil olmak üzere, elektronik ticaret hizmet sağlayıcının kampanyalı mal veya hizmet satışına zorlanması.
- Elektronik ticaret hizmet sağlayıcıyla olan ticari ilişkinin koşullarının, yazılı şekilde veya elektronik ortamda yapılan aracılık sözleşmesiyle belirlenmemesi ya da bu sözleşmenin açık, anlaşılır ve elektronik ticaret hizmet sağlayıcı tarafından kolay erişilebilir olmasının sağlanmaması.
- Elektronik ticaret hizmet sağlayıcının aleyhine olacak şekilde aracılık sözleşmesi hükümlerinde geçmişe yönelik veya tek taraflı değişiklik yapılması ya da buna imkân sağlayan herhangi bir hükme aracılık sözleşmesinde yer verilmesi.
- Herhangi bir hizmet verilmediği veya verilen hizmetin türü ve hizmet bedelinin tutar ya da oranı aracılık sözleşmesinde belirtilmediği hâlde elektronik ticaret hizmet sağlayıcıdan bedel alınması.
- Aracılık sözleşmesinde herhangi bir nesnel ölçüte yer verilmediği hâlde ya da kamu kurumlarına veya adli mercilere başvuruda bulunulduğu gerekçesiyle elektronik ticaret hizmet sağlayıcının sıralama ya da tavsiye sisteminde geriye düşürülmesi, elektronik ticaret hizmet sağlayıcıya sunulan hizmetin kısıtlanması, askıya alınması veya sonlandırılması”.

⁵³ Bu açıdan ticari faaliyetlerin önemli ölçüde bozulduğuna ilişkin ispat yükünün hizmet sağlayıcıda olacağı Hk. Damla Gül Tarhan, “Elektronik Ticaret Sektöründe Kurallar Değişti”, *Lexpera Blog*, 26.01.2023, <https://blog.lexpera.com.tr/elektronik-ticaret-sektorunde-kurallar-degisti/>

⁵⁴ 10.01.2015 tarih ve 29232 sayılı Resmi Gazete.

yetkisinin getirdiği çoklu yapının sonucu olduğunu söylemek mümkündür. İdeolojik, siyasi ve ekonomik müdahaleler cezayı şekillendirmekte ve bir politika olarak belirlemekte⁵⁵; *Garland* a göre, diğer sosyal politikalar ile birlikte var olan cezalandırma, daha geniş yönetim stratejilerinin içine yerleştirilmekte⁵⁶ ve ceza hukukunu bir stratejik konumlandırma ile dar bir yaptırım hukukunun dışına çıkararak genişletmektedir.

Sözü edilen, “geniş alan” a çıkmanın bir örneğini ETDHK md. 4 ile zorunlu tutulan lisans alma ve md. 12/ 3 ile getirilen idari para cezası karşılamaktadır. Aynı Kanun Ek md. 4/ 1 uyarınca “*bir takvim yılındaki net işlem hacmi on milyar Türk lirasının ve iptal ve iadeler hariç işlem sayısı yüz bin adedin üzerinde olan elektronik ticaret aracı hizmet sağlayıcı, faaliyetine devam edebilmek için Bakanlıktan lisans almak ve lisansını yenilemek zorunda*”dır. Bu hüküm ile, AHS’ye ve HS’ye, piyasada faaliyet gösterebilmesi için ilk baştan bir lisans bedeli ödeyerek lisans alma ve eğer lisansı varsa belirli aralıklarla lisansını yenileme yükümü getirilmektedir. ETDHK md. 12/ 3 uyarınca ise bu lisans alma yükümlülüğünün ihlali halinde idari para cezası uygulanacak ve bunu düzeltmesi, daha açık bir deyişle lisans bedelini ödeyerek lisans alması veya yenilemesi için altmış gün süre tanınacaktır. Aykırılık altmış gün içinde giderilmezse yeni bir idari para cezası ve bu kez aykırılığın düzeltilmesi için otuz gün süre verilecek; aykırılık bu sefer de giderilmezse yeni bir idari para cezası ve on beş gün süre ve yine düzeltilmezse (lisans alınmazsa veya yenilenmezse) Ticaret Bakanlığı tarafından, içeriğin çıkarılması ve/veya erişimin engellenmesi kararı⁵⁷ verilebilecektir. Bir yandan lisanslama yoluyla piyasaya idari bir müdahalede bulunulurken diğer yandan bu idari zorunluluğun yerine getirilmemesi tekrarlayan biçimde “kabahat” kabul edilmekte ve idari para cezası ile cezalandırılmakta; süreç en nihayetinde erişim engellemeye varmaktadır.

III. AVRUPA BİRLİĞİ DİJİTAL PİYASALAR YASASI

AB bünyesinde çalışmaları yapılan ve 2022 yılının Kasım ayı itibariyle yürürlüğe giren DMA, rekabet hukuku açısından platform odaklı⁵⁸ bir sektöre özel düzenleme⁵⁹ olarak tabir edilebilecektir. DMA ile dijital sektörde⁶⁰ piyasalarda faaliyet gösteren platformların ve diğer aktörlerin faaliyetleri ile piyasaya yapılacak müdahaleler düzenlenmektedir. Düzenlemenin amacının büyük aktörler (“*gatekeeper*” geçit bekçisi) olarak tanımlananlar ve

⁵⁵ David Garland, *The Culture of Control: Crime and Social Order Contemporary Society*, Oxford, 2002, s. 152.

⁵⁶ Garland, 2002, s. 153-154.

⁵⁷ Erişim engellenmenin yaptırım, koruma tedbiri ve idari tedbir olarak farklı başlıklarda ele alındığı Hk. Ferhat Tuna Emin, *Ceza Hukuku Açısından İnternet Yayıncılığı*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2020.

⁵⁸ Pınar Akman, “Regulating Competition in Digital Platform Markets: A Critical Assessment of the Framework and Approach of the EU Digital Markets Act”, *European Law Review*, 85/47 (2022), s. 25.

⁵⁹ Nicolas Petit, “The Proposed Digital Markets Act (DMA): A Legal and Policy Review”, *Journal of European Competition Law & Practice*, 12/7 (2021), s. 529 - 531.

⁶⁰ DMA md. 2/ (4); “*digital sector*’ means the sector of products and services provided by means of, or through, information society services”.

tanımlanmayanlar)⁶¹, işletmeler (“*business user*”⁶²) ve son kullanıcılar (“*end user*”⁶³) açısından, AB genelindeki tüm işletmeler için dijital piyasalarda rekabetçi ve adil pazarlar yaratabilmek için uyumlaştırılmış kurallar ortaya konulması ve AB iç pazarının düzgün işleyişine katkıda bulunulması olduğu görülmektedir (DMA md. 1). Temel platform hizmetleri çevrimiçi aracılık hizmetleri, çevrimiçi arama motorları, çevrimiçi sosyal ağ hizmetleri, video paylaşım platformu hizmetleri, numaradan bağımsız kişilerarası iletişim hizmetleri, işletim sistemleri, internet tarayıcılar, sanal asistanlar, bulut bilişim hizmetleri, çevrimiçi reklamcılık hizmetleri olmak üzere oldukça geniş tutulmuştur (DMA md. 3/ (2)).

Düzenlemede pek çok başlıkta kişi ve grup sayılsa da baz alınması gerekenin büyük aktörler olduğu değerlendirilmektedir. Bu büyük aktörlerden “*işletmeler ile son kullanıcılar, tüketiciler arasında önemli bir ağ geçidi sağlayan, büyüklükleri ve konumları nedeniyle piyasada özel bir kural koyucu olarak hareket etme gücü veren ve böylece dijital ekonomide bir darboğaz yaratan dijital platformlar*”⁶⁴ kapsamında kabul edilecek olanlar “geçit bekçisi” olarak belirlenecektir. Geçit Bekçisi niteliğini almak için platformun, iç pazarda önemli bir etkiye sahip olması, aradaki önemli bir ağ geçidi olan çekirdek platform hizmeti sağlaması⁶⁵ ve faaliyetlerinde köklü ve kalıcı bir konuma sahip olması veyahut yakın gelecekte piyasada böyle bir konuma sahip olacağına öngörülmesi gerekmektedir (DMA md. 3/ (1)).

Belirleme üzerine getirilen yasaklamaların ise özellikle (kişisel olan ve olmayan) veriler hakkında olduğu görülmektedir. Buna göre, “geçit bekçisi” olarak belirlenen büyük platformun, çevrimiçi reklamcılık hizmetleri sağlamak amacıyla⁶⁶, geçit bekçisi platformun çekirdek platform hizmetlerinden yararlanan üçüncü şahısların hizmetlerini kullanan son kullanıcıların kişisel verilerini işlemesi; ilgili çekirdek platform hizmetinden alınan kişisel verileri, diğer çekirdek platform hizmetlerinden veya geçit bekçisi platform tarafından sağlanan diğer hizmetlerden alınan kişisel verilerle veya üçüncü taraf hizmetlerden alınan kişisel verilerle birleştirilmesi; ilgili çekirdek platform hizmetinden alınan kişisel verilerin, diğer çekirdek platform hizmetleri dahil olmak üzere geçit bekçisi platform tarafından ayrı olarak sağlanan diğer

⁶¹ Bu platformları bekçi (ve aslında “sözde” bekçi) yapan şey Akman tarafından şöyle açıklanmaktadır: DMA’ya göre platform hizmet piyasalarının yapısal özellikleri ile hizmet sağlayıcıların haksız davranışları birleştiğinde sonuç, temel platform hizmetlerinin sunulmasında rekabet edilebilirliğin baltalanması olabilecektir. Bunun etkisi ise hizmet sağlayıcılar ile işletmeler ve bireysel son kullanıcılar arasında adaletsizlik doğuracak, ayrıca son kullanıcılar açısından daha az seçenek bulmaya yol açacak ve bu hizmet sağlayıcıları “sözde” geçit bekçileri yapacaktır. Akman, 2022, s. 6. Ve bu platformların “*gatekeeper*” olmanın yanında işletmeler ile bireysel son kullanıcılar için aynı zamanda bir “*gateway*” giriş yeri” de olarak adlandırılabilirdiği Hk. Filomena Chirico, “Digital Markets Act: A Regulatory Perspective”, *Journal of European Competition Law & Practice*, Vol. 12, No. 7, 2021, s. 494.

⁶² DMA md. 2/(21); “‘business user’ means any natural or legal person acting in a commercial or professional capacity using core platform services for the purpose of or in the course of providing goods or services to end users”.

⁶³ DMA md. 2/ (20); “‘end user’ means any natural or legal person using core platform services other than as a business user”.

⁶⁴ European Commission, *Press Release, Digital Markets Act: rules for digital gatekeepers to ensure open markets enter into force*, 31.10.2022, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_6423

⁶⁵ Chirico, 2021, s. 494.

⁶⁶ Platformlar piyasa hakimiyetinin artırdıkça bu güç çevrim içi reklamcılıkta da kendini daha kuvvetli gösterecektir. Luis Cabral, Justus Haucaup ve Geoffrey Parker vd., *The EU Digital Markets Act – A Report from a Panel of Economic Experts*, Joint Research Center European Union, 2021, s. 15.

hizmetlerde çapraz kullanılması⁶⁷ ve tam aksi; kişisel verileri birleştirmek için son kullanıcıların geçit beklisi platformun diğer hizmetlerinde oturum açması, son kullanıcıya özel bir seçim sunulmadıkça ve AB 2016/ 679 sayılı GDPR md. 4/ (11) ve md. 7 uyarınca rıza temin edilmedikçe yasak kapsamındadır.

Bunların yanı sıra veri taşınabilirliğine, çevrimiçi reklamcılık konusundaki bilgi paylaşımına, yazılım uygulamaları ile ilgili yapılacaklara, teknik ve idari tedbirlere, çocukların korunmasına, verilere erişmeye, anonimleştirmeye, güncelleme yükümlülüklerine, yoğunlaşma halinde kontrol hisselerinin elde edilmesi konusunda bildirimlerin yapılmasına (DMA md. 5 ve devamı⁶⁸), Avrupa Komisyonu'nun DMA kapsamındaki yükümlülüklerin ve sistematik uyumların takibi, tespiti ve denetlenmesi için pazar araştırması yapma hak ve yetkilerine (DMA md. 18 ve devamı), soruşturma ve denetim yetkileri ile uygulayabileceği para cezalarına (DMA md. 30 ve devamı)⁶⁹ kadar pek çok hüküm öngörülmüş olup işbu çalışma kapsamında bu hükümlerin detaylarına girilmeyecektir. Ancak bu hükümler bir arada değerlendirildiğinde bölgesel olarak AB nezdinde bütüncül bir piyasa müdahalesinde bulunmanın temellerinin düzenleme ve denetleme taraflarıyla oluşturulduğu sonucuna varılabilecektir.

DMA'nın, özellikle rekabet hukuku açısından değerlendirilmesi gereken başlıklarından biri, ulusal hukuklarda mevcut rekabet kurumları ve rekabet kurallarını uygulayacak olan diğer makamlar ile birlikte çalışmayı öngörmesidir (DMA md. 38). Söz konusu birlikte çalışmanın bir uygulama birliği oluşturmaya yönelik olduğu anlaşılmaktadır⁷⁰. Zira Avrupa Komisyonu ve üye devletlerin ulusal yetkili makamları, Avrupa Rekabet Ağı (*European Competition Network* "ECN") aracılığıyla ilgili uygulama eylemleri hakkında birbirlerini bilgilendirecekler, gizli bilgiler de dahil olmak üzere, bir gerçek veya hukuka ilişkin her türlü bilgiyi birbirlerine sağlama yetkisine sahip olacaklardır. Ayrıca gerektiğinde pazar araştırmalarının desteklenmesi gerekmekte olup platform hakkında ulusal düzeyde varsa, soruşturma aşamaları, hakkında bir geçici tedbir olup olmadığı, verilmiş başkaca bir karar olup olmadığı veyahut olup olmayacağı hususları da paylaşım kapsamı dahilinde sayılmıştır.

İfade edildiği üzere, tek tek madde analizi yapmaktan ziyade değerlendirmelerimiz, düzenlemenin temel saikleri, ekonomi politik süreç ve cezalandırma politikaları içerisindeki

⁶⁷ Chirico, 2021, s. 495.

⁶⁸ Ekonomi uzmanlarından oluşan grubun hazırladığı taslak görüşünde, platformlar açısından bir "kara" ve "gri" liste hazırlanması önerisi getirilmiştir. Buna göre md. 5 ve 6'ya ilişkin ihlaller ve aykırılıklar *per se* hukuka aykırılık kabul edilecek ve bunlar kara listede gruplandırılıyor olacaktır. Gri liste ise rekabete aykırı sayılabilecek bazı davranışların daha yumuşatılmış veyahut düzenleyicinin takdirine açık bir surette değerlendirilmesi ile oluşacaktır. Gri listedeki bazı davranışların, düzenleyicinin değerlendirmesine göre uygulamada rekabeti artırıcı kabul edilmesi de mümkündür. Cabral, Haucap ve Parker, 2021, s. 10. Ancak mevcut düzenleme bünyesinde DMA böyle bir gri liste sunmamaktadır.

⁶⁹ DMA'nın kamu gücü dayanaklı bir yaptırım getirdiği ve bunların komisyon tarafından Komisyonun tazminat, para cezası ve periyodik ceza ödemeleri gibi uygulayabileceği belirtilmektedir. Konstantina Bania, "Fitting the Digital Markets Act in the Existing Legal Framework: The Myth of the "Without Prejudice" Clause", *European Competition Journal*, 19/1 (2023), s. 127; Petit, 2021, s. 538.

⁷⁰ DMA'nın iç hukuk yollarının uyumlanması atıflarının, AB tarafından, adil ve rekabetçi pazarlar sağlama hedefleri aracılığıyla oyun alanını eşitlemek için yalnızca cezalandırma ve caydırıcılık üzerinden gitmeye değil, birbirine uyumlu düzenlemeler yoluyla da uyumsuzluğun giderilmesi istenmesine yönelik olduğu ifade edilmektedir. Tone Knapstad, "Breakups of Digital Gatekeepers under the Digital Markets Act: Three Strikes and You're Out?", *Journal of European Competition Law & Practice*, 14/7 (2023), s. 399.

konumlandırılması ve bunun AB ve Türkiye düzeyindeki yansımaları üzerine gelişmektedir. Bu anlamda, DMA maddeleri ile getirilen normatif şart ve hükümlerin ötesinde yasanın teklif ve tasarı aşamalarında Avrupa Komisyonu tarafından yapılan ve kamuoyu ile de paylaşılan etki değerlendirmesi raporlarındaki ifade ve kabuller incelenmeye değerdir⁷¹. Raporlarda sorun belirlemeleri, başarılmak istenenin ne olduğu, nasıl hayata geçirilebileceği, bunun özellikle küçük ve orta büyüklükteki işletmeler (*SME/ "KOBİ"*) açısından etkilerinin neler olabileceği, tüm bunlar dolayısıyla aslında piyasaya gerçekleştirilecek müdahalelerin kapsamı, içeriği ve etki alanları açıklanmaktadır.

Bu düzenlemeler ve pratik gereklilikleri açısından, sorun tespiti bilhassa önemlidir. Buna göre, dijital piyasalarda, çoğunlukla kendi ekosistemlerine gömülü olan birkaç çevrimiçi platform, tüketiciler ve işletmeler arasındaki işlemlerde aracılık etmektedirler ve fakat bu aracılık "aslan payı" nı alarak gerçekleştirilmektedir. Bu konumlanma, bu platformları günümüzün dijital ekonomisinin temel yapılandırıcı unsurları haline getirmektedir. Dijital piyasalara erişim, ilgili piyasalarda hâkim durumdaki bu platformlarca kontrol edilmektedir⁷². Hâkim duruma kavuşmaları ise aslında adillik, şeffaflık ve piyasa bozulmaları üçgenindeki nedenlerden kaynaklanmış ve yine aynı üçgenindeki sonuçları doğurmuştur⁷³. Bu açıdan platform piyasalarındaki zayıf rekabetçilik, kullanıcılara karşı (işletme ve tüketici) haksız ticari uygulamalar ve bu piyasalarda faaliyet gösteren piyasa oyuncularının parçalı biçimde düzenlenmesi ve gözetimi hususları⁷⁴, DMA'nın temelindeki sorun başlıkları olarak sunulmuştur⁷⁵.

Söz konusu platformların faaliyet gösterdikleri piyasalarda giriş engelleri ortaya çıkmakta, KOBİ düzeyindeki işletmeler açısından piyasaya girilse dahi piyasada var olmak ve sürdürülebilir bir varlık göstermek mümkün olamamaktadır. Son kullanıcı tarafında ise tüketicilerin belirli hizmet koşullarına mecbur bırakılmaları, dengesiz pazarlık güçleri ile başa çıkmak zorunda kalmaları, kimi zaman daha yüksek fiyatlara daha düşük kalite, daha az seçenek olması gibi sorunlar doğmaktadır⁷⁶. Avrupa Komisyonu, sorunların büyüklüğünün, artık kendilerini "yeni bir politika aracı ile"⁷⁷ spesifik bir düzenleme yapmaya ittiğini söylemektedir⁷⁸. Böyle bir düzenleme ile murat edilen ise dijital piyasalarda etkin rekabeti ve özellikle adil, çekişmeli,

⁷¹ European Commission, Regulatory Scrutiny Board Opinion, Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act), 10.12.2020, *SEC(2020)437*.

European Commission, Commission Staff Working Document Impact Assessment Report, 15.12.2020, *SWD(2020)363 final*, Part 1/2-Part 2/2.

European Commission, Commission Staff Working Document Executive Summary of the Impact Assessment Report, 15.12.2020, *SWD(2020)364 final*.

Tümü için; <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/impact-assessment-digital-markets-act>

⁷² European Commission, *SWD(2020)364 final*, s. 1.

⁷³ European Commission, *SWD(2020)363 final*, Part 1/2, s. 7-8.

⁷⁴ Düzenlemenin en temel dayanağının ise AB'nin işleyişini baltayabilecek parçalanmaları önlemek amacıyla kuralların Birlik düzeyinde uyumlandırılmasını temin eden Treaty on the Functioning of the European Union ("TFEU") md. 114 oluşturmaktadır. AKMAN, 2022, s. 2 ve s.2 dipnot 4.

⁷⁵ European Commission, *SWD(2020)363 final*, Part 1/2, s. 8-14.

⁷⁶ European Commission, *SWD(2020)364 final*, s. 1.

⁷⁷ Cabral, Haucap ve Parker, 2021, s. 6.

⁷⁸ European Commission, *SWD(2020)363 final*, Part 1/2, s. 15.

rekabetçi bir çevrimiçi platform ortamını teşvik ederek iç pazarın⁷⁹ düzgün işlemlerini sağlamaktadır⁸⁰.

Söz konusu düzenleme ihtiyacı Birlik düzeyindeki bir düzenleme olarak DMA ile çözülmeye çalışılsa da aslında, AB'nin, dijital piyasalara müdahale ihtiyacının yalnızca Birlik genelinde olmadığı, ulusal olarak her bir AB üyesi devlet nezdinde de bu ihtiyacın gittikçe büyüdüğü ve bunun, üye devletleri daha fazla ulusal önlem almaya yönelttiği görülmektedir. Avrupa Komisyonu'na göre, bu biçimde yasama açısından gelişecek bir parçalanma, girişim ("startup") şirketlerinin ve daha küçük işletmelerin ölçeklenmesini ve dijital pazarlarda rekabet etme yeteneklerini riske atacaktır⁸¹. Nitekim bu surette oyun kurallarının ve alanının eşitlenmesi, yalnızca girişim ("startup") şirketleri açısından değil, tüm KOBİ düzeyi için de genişlemenin önüne açabilecek, tüketicileri de koruyan bir veçheye kavuşacaktır. Ancak, kanımızca, asıl sağlanmak istenen etkinin gerek DMA metninde gerekse diğer belgelerde de vurgulandığı üzere AB iç piyasasını ("internal market") diğer piyasalara karşı korumak olduğudur. Nitekim Akman'a göre DMA, AB'nin tek dijital pazar stratejisinin temel bileşenidir⁸².

Günümüzde dijital piyasaların esasında uluslararası sermayenin elinde olduğu ve özellikle piyasayı domine eden tarafın ABD ve ABD'li *big-tech*/büyük teknoloji şirketleri olduğu bilinmektedir. Avrupa'nın özellikle yüksek teknolojinin gelişimi açısından ABD piyasasının gerisinde⁸³ ve bugün itibarıyla, yaratmış olduğu Avrupa menşeli dijital piyasa aktörlerinin, piyasadaki ABD hakimiyeti ve rekabet hukuku anlamında gelişen (kullanıcı ve işletme) şebeke etkisi karşısında güçsüz ve bunlarla rekabet edemez konumda kalmış olması, AB'yi kendi iç piyasasını korumak için "elinden geleni yapma" yoluna itmektir. Diğer bir deyişle, teknolojik gelişimin ve dijitalleşmenin gereğini vakitlice yerine getiremeyen ve ABD'ye göre geride kalan Avrupa, hukuki düzenlemeler, idari süreçler ve cezalandırma politikaları yoluyla geliştirdiği müdahale yöntemleri ile ABD piyasasından korunmaya çalışmaktadır.

AB'de esasında GDPR'dan önce başlamakla birlikte, GDPR'ın yürürlüğü ile pekişerek artan bu korunma çabası kişisel veri ve veri aktarımı hususları üzerinden işletilmiştir⁸⁴. DMA ile öngörülen müdahalelerin temeline de yine kişisel verinin alındığını söylemek yanlış olmayacaktır. Düzenleme ile geçit bekçisi platformlara getirilen yükümlülüklerin ve

⁷⁹ Broadbent de bu yasa çalışmalarını ABD teknoloji şirketlerini engellemeye yönelik Avrupa girişimleri olarak adlandırmaktadır. Geleneksel Avrupa şirketlerinin ve sanayiinin, ABD ve Çin'in büyük çevrimiçi platformlarıyla rekabet etmekte sorun yaşadığını, geleneksel rekabet politikasının, çevrimiçi platformlar ve dijital pazarlara ilişkin olarak rekabet edilebilirlik, adalet ve yenilikçilikle ilgili konuları ele alacak donanıma sahip olmadığını, buna ilişkin endişelerin ise Avrupa'yı bu düzenlemelere götürdüğünü ifade etmektedir. Meredith Broadbent, *The Digital Services Act, The Digital Markets Act, and the New Competition Tool*, CSIS Center for Strategic & International Studies European Initiatives to Hobble U.S. Tech Companies, 10.11.2020, (<https://www.csis.org/analysis/digital-services-act-digital-markets-act-and-new-competition-tool>)

⁸⁰ European Commission, *SWD(2020)364 final*, s. 1.

⁸¹ European Commission, *SWD(2020)364 final*, s. 1.

⁸² Akman, 2022, s. 4.

⁸³ Avrupa'nın, piyasa olarak ABD'nin gerisinde kalmasının nedenleri arasında telekom altyapısındaki yetersizlikler, ücretlendirme politikalarındaki sorunlar, farklı diller ve farklı para birimlerinin hakim olması olduğu da ifade edilmektedir. Mustafa Z. Tunca ve Ahmet Hasköse, "Global Elektronik Ticaret", *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18 (2002), s. 153.

⁸⁴ Ayrıntılı inceleme için Bkz. Ketizmen ve Kart, 2019.

sınırlandırmaların önemli bir kısmı kişisel verilerin işlenmesi faaliyetlerine dairdir. Her ne kadar Komisyon, geçit bekçisi platformların tabi kılındığı kuralları dijital pazarlarda faaliyet gösteren tanımlanmış bir dizi teşebbüse “sınırlı bir yük” getirerek⁸⁵ çözeceklerini ifade etmiş olsa da kanımızca, teknik, hukuki ve idari olarak veri işlenmesi ve aktarımı üzerine kurulu bir uluslararası dijital piyasa düzeninde bu konuda getirilecek sınırlandırmaların “sınırlı bir yük” kalamayacağı bellidir. Özellikle AB piyasasına dışarıdan (bilhassa ABD’den) giren oyuncuların bu “sınırlı” (olmayan) yük ile kısıtlanmak istendiği, bunun için de rekabet hukuku temelinden yine piyasaya cezai yaptırımların da söz konusu olduğu düzenlemeler ile piyasa dışı müdahale suretiyle çözümler bulunmaya çalışıldığı değerlendirilmektedir⁸⁶.

SONUÇ

Küresel ticaretin günümüze en güncel ve etkin yansıması elektronik ticaret ile olmuştur. Elektronik ticaret denildiğinde akla gelmesi gereken aslında multidisipliner bir süreçtir. Şöyle ki, bir yanda teknolojik gelişmeler ve yazılım süreçlerine ilişkin geliştirmeler bulunurken, diğer yanda elektronik ticaretin küreselleşmesi ve yerel pazarların bu yolla küresel pazarlara eklemlenmesi, tedarik zincirinin sınırlarının değişmesi, bunların yeni müşterek kuralları gerektirmesi akışı yer almaktadır. Küresel ticaret aktörlerinin ulusal pazarlara girişiyle veyahut ulusal pazarları küresel pazarın bünyesinde eritmeleriyle birlikte katı kurallara bağlanmış bir ulusal pazar koruması yerine ulusal aktörlerin serbest piyasa koşulları içerisinde rekabet ve yaptırım kurallarıyla yeni düzene uyumlanmaya ve karşılık vermeye çalışmaları söz konusu olmaktadır. Bunların tümünün üzerinde hala ve yine, ulusal hukuk ve ticaret sistemleri kendi varlıklarını da korumak, en azından bölgesel birtakım sınırları çizmeye çalışmaktadırlar. Ancak bu sınırlar yine piyasa ilişkilerini de bozmayacak şekilde çizilmektedir.

Bu sınırların çizilmesinin nasıl gerçekleştiğine gelindiğinde ise akla gelen en kapsayıcı yanıt, rekabet hukukunun düzenleyiciliği ve rekabet hukuku kuralları üzerinden cezalandırma politikası olarak bir arada gerçekleştiği şeklindedir. Türk hukukunda 6563 sayılı ETDHK ve bu kanunda 2022 yılında yapılan değişiklikler ile elektronik ticarete ilişkin düzenlemeler açıkça bir rekabet hukuku korumasına tabi kılınırken Avrupa Birliği’nde benzer düzenlemelerin Avrupa Birliği Dijital Piyasalar Yasası üzerinden getirildiğine şahit olunmaktadır.

Bu tip düzenlemeler, sistemin piyasaya müdahale tercihlerini de göstermektedir. Rekabet hukukunun başat ihlallerinden olan hâkim durumun kötüye kullanılması ve rekabeti sınırlayıcı aykırı anlaşma, uyumlu eylem ve kararların önlenmesi, önlenemediği noktada ise cezalandırma yoluyla piyasadaki etkilerinin ortadan kaldırılması için lisans bedelleri, yasaklar, idari cezalar, faaliyet duraklatmalar veya durdurmalar uygulanmakta, piyasanın zarar görmemesi için kontrol sağlanmaya çalışılmaktadır.

⁸⁵ European Commission, *SWD (2020)364 final*, s. 2.

⁸⁶ DMA aynı zamanda Komisyon'a aşağıdaki konularda pazar araştırmaları yürütme ve kuralların uygulanmasını temin etme yetkisi vermektedir: (i) şirketleri niteliksel açıdan eşik denetleyicileri olarak belirlemek; (ii) gerektiğinde geçit bekçisi/ *gatekeeper* platformların yükümlülüklerini güncellemek; (iii) DMA kurallarının sistematik ihlalleriyle mücadele etmek için çözümler tasarlamak. European Commission, *Press Release, Digital Markets Act: Commission Designates Six Gatekeepers*, 06.09.2023, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_4328

Bir yönüyle de bu uluslararasılaşmaya karşılık mümkün olduğunca daraltılmış sınırlar, olabildiğince bölgesel ve/veya ulusal düzenlemeler ile uluslararası piyasanın özellikle ABD merkezli küresel şirketlerin diğerlerini piyasa dışına atan ve rekabeti ihlal eden zarar verici etkilerinden korunma çabası yer bulmaktadır. Bu çabanın en etkin yüzünü ise yine ceza hukuku oluşturmaktadır. Her ne kadar süreç düzenleme ve denetleme yetkisi adı ile (“regülasyon”) idari bir süreçmişçesine görünmekte ise de özünde işleyen, bir cezalandırma politikası ve bu sayede özellikle ABD merkezli sermayenin hâkim durumda olduğu uluslararası piyasadan daha küçük ölçekteki piyasaların korunması amacı olduğunu değiştirmemektedir.

KAYNAKÇA

- Akman, Pınar, "Regulating Competition in Digital Platform Markets: A Critical Assessment of the Framework and Approach of the EU Digital Markets Act", *European Law Review*, 85/47 (2022), ss. 1-30.
- Arslan, Merve, *Elektronik Ticaret ve Bu Kapsamda Akdedilen Mesafeli Elektronik Sözleşmelerde Tüketicinin Korunması*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Ayata, Zeynep, (gazete söyleşi), "Dr. Zeynep Ayata anlatıyor: 'Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkındaki Kanun'da yapılan değişiklikler neler getiriyor, müdahalede ölçü ne olmalı?", 19.07.2022, <https://t24.com.tr/haber/dr-zeynep-ayata-anlatiyor-elektronik-ticaretin-duzenlenmesi-hakkındaki-kanun-da-yapilan-degisiklikler-neler-getiriyor-mudahalede-olcu-ne-olmalı,1047055>
- Bania, Konstantina, F"itting the Digital Markets Act in the Existing Legal Framework: The Myth of the "Without Prejudice" Clause", *European Competition Journal*, 19/1 (2023), ss. 116–149.
- Broadbent, Meredith, *The Digital Services Act, The Digital Markets Act, and the New Competition Tool*, CSIS Center for Strategic & International Studies European Initiatives to Hobble U.S. Tech Companies, 10.11.2020, (<https://www.csis.org/analysis/digital-services-act-digital-markets-act-and-new-competition-tool>)
- Cabral, Luis / Haucap, Justus / Parker, Geoffrey vd., *The EU Digital Markets Act – A Report from a Panel of Economic Experts*, Joint Research Center European Union, 2021.
- Chirico, Filomena, "Digital Markets Act: A Regulatory Perspective", *Journal of European Competition Law & Practice*, 12/7 (2021), ss. 493 – 499.
- Cunningham, Colleen – Ederer, Florian – MA, Song, "Killer Acquisitions", *Journal of Political Economy*, 1293, (2021), ss. 649–702.
- Emin, Ferhat Tuna, *Ceza Hukuku Açısından İnternet Yayıncılığı*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2020.
- European Commission, Regulatory Scrutiny Board Opinion, Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on contestable and fair markets in the digital sector (Digital Markets Act), 10.12.2020, SEC(2020)437, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/impact-assessment-digital-markets-act>
- European Commission, Commission Staff Working Document Impact Assessment Report, 15.12.2020, SWD(2020)363 final, Part 1/2-Part 2/2, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/impact-assessment-digital-markets-act>
- European Commission, Commission Staff Working Document Executive Summary of the Impact Assessment Report, 15.12.2020, SWD(2020)364 final, <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/impact-assessment-digital-markets-act>
- European Commission, Press Release, Digital Markets Act: rules for digital gatekeepers to ensure open markets enter into force, 31.10.2022, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_22_6423
- EUROSTAT Statistics Explained, Glossary: E-Commerce, [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:E-commerce#:~:text=E%2Dcommerce%20can%20be%20defined,mediated%20\(online%20communication\)%20networks](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:E-commerce#:~:text=E%2Dcommerce%20can%20be%20defined,mediated%20(online%20communication)%20networks)
- Garland, David, *The Culture of Control: Crime and Social Order Contemporary Society*, Oxford, 2002.
- Gezder, Ümit, "Elektronik Ticaret Hukuki İşlemlerinin Ayrımı-Dijital İçerik ve Hukuki Niteliği", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, 22/3 (2016), ss. 1119 – 1132.
- Gürkaynak, Gönenç, *Rekabet Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2022.

- Graef, Inge, “Differentiated Treatment in Platform-to-Business Relations: EU Competition Law and Economic Dependence,” *Yearbook of European Law*, 38/1 (2019), ss. 448–499.
- Holmström, Mats - Padilla, Jorge – Stitzing, Robin – Saaskilathi, Pekka, “Killer Acquisitions? The Debate on Merger Control for Digital Markets”, *2018 Yearbook of the Finnish Competition Law Association*, 2019.
- İçel, Kayıhan, *Kitle Haberleşme Hukuku*, İstanbul: Beta Yayınları, 2009.
- Karasu, Rauf – Özdemir, Semih Sırrı, “Fahiş Fiyata İlişkin Sınırlamalar ve Aykırılığın Ticaret Hukuku Açısından Sonuçları”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 26/3 (2018), ss. 3 - 28.
- Kaya, Ferman, *E-Ticaret Hukuku ve Tüketici Hukukundaki Uygulamaları*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Ketizmen, Muammer – Kart, Aslıhan, “Kişisel Veri ve Rekabet Hukuku Kapsamında ‘Big Data’”, *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, 1/1 (2019), ss. 64 - 76.
- Knapstad, Tone, “Breakups of Digital Gatekeepers under the Digital Markets Act: Three Strikes and You’re Out?”, *Journal of European Competition Law & Practice*, 14/7 (2023), ss. 394 – 409.
- Munyar, Vahap, Yıllık 6 Milyar Lirayı Aşan Lisans Bedeli, E-ticarete Büyümeyi Frenlemez mi?, Dünya Gazetesi, 13.07.2022, <https://www.ekonomim.com/kose-yazisi/yillik-6-milyar-lirayi-asan-lisans-bedeli-e-ticarete-buyumeyi-frenlemez-mi/663458>
- OECD, Directorate for Science, Technology and Industry Committee for Information, Computer and Communications Policy, DSTI/ICCP/IE/IIS(2012)1/FINAL, 26.07.2013.
- OECD, Directorate for Financial and Enterprise Affairs Competition Committee, Implications of E-Commerce for Competition Policy – Background Note, DAF/COMP(2018)3, 21.02.2019.
- OECD, Directorate for Financial and Enterprise Affairs Competition Committee, Start-ups, killer acquisitions and merger control – Note by BEUC, DAF/COMP/WD(2020)30, 11.06.2020.
- Petit, Nicolas, The Proposed Digital Markets Act (DMA): A Legal and Policy Review, *Journal of European Competition Law & Practice*, Vol. 12, No. 7, 2021, ss. 529 – 541.
- Rekabet Kurumu, I. Denetim ve Uygulama Dairesi, E-Pazaryeri Platformları Sektör İncelemesi Nihai Raporu, Nisan 2022, Ankara. <https://www.rekabet.gov.tr/Dosya/sector-raporlari/e-pazaryeri-si-raporu-pdf-20220425105139595-pdf>
- Schwemer, Sebastian Felix, “Digital Services Act: A Reform of the E-Commerce Directive and Much More”, *Research Handbook on EU Internet Law*, 2022, ss. 232 - 252.
- Siller, Nahide, *6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Kapsamında Web Sitesi Aracılığıyla Sözleşmelerin Kurulması*, İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2019.
- Tarhan, Damla Gül, “Elektronik Ticaret Sektöründe Kurallar Değişti”, *Lexpera Blog*, 26.01.2023, <https://blog.lexpera.com.tr/elektronik-ticaret-sektorunde-kurallar-degistil/>
- Tunca, Mustafa Z. - Hasköse, Ahmet, “Global Elektronik Ticaret”, *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18 (2002), ss. 145 – 157.
- Turban, Efraim – Whiteside, Judy – King, David vd., *Introduction to Electronic Commerce and Social Commerce*, Fourth Edition, Springer Texts in Business and Economics, 2017.
- Turban, Efraim - Outland, Jon - King, David vd., *Electronic Commerce 2018, A Managerial and Social Networks Perspective*, Ninth Edition, Springer Texts in Business and Economics, 2018.
- Yazıcı, Ayla, “Elektronik Ticaretin Ekonomik Boyutu”, *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18/1 (2002), ss. 85 – 103.

EXTENDED SUMMARY

PENAL POLICIES ON THE BASIS OF COMPETITION LAW RULES IN ELECTRONIC COMMERCE AND EUROPEAN UNION DIGITAL MARKETS LAW SAMPLE

Aslihan Kart, Attorney at Law
aslihankart@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-9263-630X>

The fact that electronic commerce has developed and become a sui generis independent market both in domestic and international parts, has made it inevitable to legislate national and international competition law regulations in this field, not only in the scope of commercial law and contractual relationship.

The electronic commerce market, which is currently handled in the field of competition law in Turkish law, has been subject to a specific competition law protection within the scope of the Law No. 6563 on the Regulation of Electronic Commerce, with the amendments made in 2022. In addition, the secondary legislations, the investigations, applied penalties and the rulemaking decisions in order to regulate the markets which are based on Competition Authority's view and mentality, are directly affecting the electronic commerce actions. In this respect, Turkish Competition Authority published a report about e-commerce platforms. In this report Turkish e-commerce platforms market discussed in detail and it indicates that the offers concerning the politics and strategies arise on the base of competition law and the related penalizing policies of the state. Furthermore the investigations which were conducted about the Turkish big e-commerce platforms (such as Trendyol, Yemek Sepeti) proved that "Most Favored Nation/Most Favored Customer" criteria becomes a fundamental element for detecting the breach and executing the penalizing policies, mentioned above, for the market actors.

There are many market intervention methods which are followed with the purpose of the continuity of the markets and market conditions. Intervention of the market conditions is one of these methods. Within the scope of this study, it shall be claimed that the electronic commerce market is intended to be regulated and supervised by interfering with the market conditions, and the sample regulations and practices cited support writer's claims. Intervention in market conditions, political/diplomatic interventions arising from national and international institutions and policies, and interventions with legal instruments/legal instruments are among them. Interventions regarding the regulation of the electronic commerce market can be evaluated within the scope of intervention to market conditions. For example, with procedures such as communiqués, tariffs, recommendations, quotas, prohibitions, exemptions, transactions subject to permission.

In order to prevent the acts of the major actors of the electronic commerce market, which acts can be, in particular, in the form of abuse of dominant position, anti-competitive agreements, concerted practices and decisions, these undertakings are tried

to be kept under control by means such as license fees due to the undertaking's share in the market, a set of trade bans, expanded violation definitions in scope and increased fines.

When the issue is evaluated in the side of the European Union, we come across the European Union Digital Markets Act. As a matter of fact, it is understood that with this Act, Europe has introduced heavy, national and regional regulations and prohibitions, which are based on competition law with the motive of protecting its own internal market in terms of digital markets, which are mainly in the hands of international capital and especially which is dominated by the USA and USA big-tech companies. Act have many clauses related with the "gatekeeper platforms" which are defined as an undertaking providing core platform services, designated pursuant to Art. 3 and Art. 3 says that an undertaking shall be designated as a gatekeeper if: (a) it has a significant impact on the internal market; (b) it provides a core platform service which is an important gateway for business users to reach end users; and (c) it enjoys an entrenched and durable position, in its operations, or it is foreseeable that it will enjoy such a position in the near future. DMA answers the purpose of "combat-ting" with the weak competitiveness in platform markets, unfair commercial practices against users (business and consumer), and fragmented regulation and surveillance of market players operating in these markets. Because, when the European SME's (small - medium sized enterprises) protection in the international area becomes the main motivation, this condenses the more penalizing and regulating legislations and practices.

Hence, within the scope of the study, it shall be evaluated that the regulation of the electronic commerce market through competition law, rules and practices by market conditions intervention, market positioning and the ways of evaluation of the rules by Competition Authority, how it is reflected in the Turkish legislation system and in the European side, by considering how the regulation of competition law of digital markets is realized, the direct relationship between the competition law, penalization policy and market created by electronic commerce, which is both independent and actually serving all markets.